

OS TEIXEIRO DE MALADOS ANTEPASADOS DE DONA EMILIA PARDO BAZÁN

Xosé Lois Lamigueiro Fernández

O historiador e xenealoxista don Dalmiro de la Válgoma e Díaz Varela presentou no ano 1952 o seu traballo: *La Condesa de Pardo-Bazán y sus linajes*¹; ampliación da xenealoxía da ilustre escritora, editada en: *Almanaque para el año 1904, por Manuel López, con la colaboración de distinguidos escritores y artistas, Año VII, Buenos Aires, 1903*, por don Federico Maciñeira Pardo de Lama, no seu artigo chamado: “Genealogías gallegas. La de Emilia Pardo Bazán”. Diversos traballos continuaron ámbalas dúas obras², centrándose todos eles nas liñaxes de máis renome, esquecendo familias menos coñecidas, como é a que imos tratar.

Entre os descendentes destes Teixeiro atópanse, ademais da citada dona Emilia, figuras tan dispares como a de Francisco Franco ou Concepción Arenal; coincidencia xa sinalada polo mesmo autor no seu traballo. Quizais o fito intensificou a presenza desta familia en estudos xenealóxicos que, non obstante, non conseguiron ir máis aló do seu entroncamento coa mal chamaba Casa das Inchousas. Outra rama asentouse na vila de Pontedeume no século XVII, a través de Catalina Teixeiro, viúva respectivamente do procurador xeral da vila, Álvaro Rodríguez de Cora e Aguiar, e do rexedor doutor Antonio Montejano, o seu segundo marido.

O COUTO DE MALADOS. UNHA APROXIMACIÓN COMO PRÓLOGO

O actual concello de San Martiño de Cerdido, auténtica ponte entre as terras de Trasancos, Cedeira e Ortigueira, atopábase no século XVI dividido en tres coutos xurisdicionais leigos, propiedade de diferentes casas fidalgas:

- Diego Osorio sr. de S. Sadurniño: Couto de Cerdido: cuartos de Piñeiro, Chao e Abelleira.
- Gómez Pérez das Mariñas, (Casa de Párrega): Couto de Malados.
- Gaspar Maldonado: Couto dos Casás.

1. Con prólogo de dona Elena Quiroga de la Válgoma. Imprenta Aldecoa, Burgos 1952. Abrangue as liñaxes: Pardo de Lama, Bazán, Mosquera, Arias-Conde, Ribeira, Rúa Figueroa, Salazar e Cuadra.

2. Entre eles hai que destacar o realizado polo xenealoxista don Carlos Martínez Barbeito en: Torres, pazos y linajes de la provincia de La Coruña. Edit. Everest S.A. 1986.páx.162 e 313. 2ª Edición.

Cada unha delas nomeaba entre as principais familias de labradores os cargos de: meiriños, xuíces ordinarios, alcaldes e mordomos. Moitos destes oficios foron elixidos entre familias de avengo nesta terra: Piñón, Vilarelle, Barreiros e Teixeiro³. Circunscibíndonos ao actual Cerdido, existían ademais grandes propietarios de carácter relixioso: a Orde de San Xoán de Xerusalén (dona da chamada granxa de Régoa que pertencía á encomenda de Portomarín en Lugo); o mosteiro de Oseira, e o Hospital Real de Santiago. Todos eles posuían varios casais en propiedade no territorio; arrendados baixo réxime foral a auténticas sagas de labradores: Amor, Abelleira, Caneiro, Castrillón, Fraguela, Gangoa, Lamigueiro, Lourenzo, Luaces, Mouriz, Piñón, Pita, Viladóniga, Vilarelle, e un longo etc.⁴.

A meirande delas tiñan presenza no couto dende tempo inmemorial. Á tenza dos foros sumaban -nalgúns casos- a propiedade dos seus lugares matrices; herdados dos seus antecesores, e pagando pola súa posesión “*el diezmo a Dios*”. Deles tomarán entre os séculos XIV ao XV os seus apelidos, transmitíndoos de xeración en xeración⁵. Completaban a súa “facenda” coa propiedade de barras de viña nas parroquias veciñas de: San Cosme de Piñeiro, San Fiz de Esteiro, San Clodio e as Meras, o que testemuña certa economía arredor do viño, hoxe desaparecida.

Ademais do gremio de labradores -principal dentro do couto- existían os chamados oficios mecánicos: zapateiros, tundidores, pintores, ferreiros, etc.; formando con todo elo unha completa armazón social. Cerdido, rico en terras de labradío, fragas de carballos, castiñeiros, nogueiras, e pomares; posuía ademais gando mostrengo vacún e cabalar.

A acumulación de terras, fragas e lugares, propios ou arrendados, por parte dos labradores chegou o século XVI, propiciou a existencia do que poderíamos chamar “bens en excedencia”, paso previo para que fixesen aparición en escena o gremio de mercadores, chamados na linguaxe da época “merceiros”.

Este gremio de novo cuño, recolleu este excedente -principalmente madeira e gando- exportándoo en dirección aos portos próximos de: Cedeira, Bares, Santa Marta, Viveiro e Ferrol. Entre as familias de merceiros con éxito na bisbarra -Tallón, Pol, Castrillón, Landrove, López de San Pedro, López de Almendras, etc.- destacaron os Teixeiro de Malados, asentados dende antigo nas terras próximas á ermida de San Salvador da Barqueira; veciños e moradores no chamado “castro de Malados”⁶.

3. Tra-la morte do señor xurisdiccional Gómez Pérez das Mariñas, os alcaldes do couto de Malados pasaron a ser nomeados polo chamado “Colexio de Viveiro”.

4. Trataremos de incluír informacións xenealóxicas dalgunhas distas familias nas notas a pé de páxina.

5. No ano 1310 os antepasados directos dos labradores anteriormente citados, por sentenza do bispo don Rodrigo (1298-1318) eran obrigados a pagar os votos de Santiago. A través do documento da devandita sentenza, temos un primeiro censo dos veciños de Cerdido. Moitos deles levaban ligado ao seu apelido o nome do seu lugar matriz: Johanés de Carracedo, Pedro Eanes Descote (Escote), Johan Pelaes de Quelle (Guelle), Eanes de Malada (Malados), Fernán Pérez de Felgosa, Fernán Martínez de Pedre, Pedro Eanes dá Pena (Penadobico), Johan Pérez de Carvallal (Carballal), Pedro de Lamela, Pay Pérez de Pinnay (¿Piñón?). Lugares todos que continuaron sendo ocupados e explotados até practicamente o século XVIII. O documento citado en *Tumbos del archivo de la catedral de Mondoñedo*. Calendarios. páxina 157, doc. 554. Autor: Enrique Cal Pardo. Deputación de Lugo. Gustaríame agradecer a don Rafael Usero, emérito historiador das terras de Cedeira, a noticia sobre este documento e o seu desinteresado apoio para realizar este traballo.

6. Este curioso epíteto, vestixio doutros tempos, aparece aínda nos documentos do principio do XVII. PEDRO DE PIÑÓN

Foron propietarios dun importante lote patrimonial, repartido entre as rías de Ortigueira e Ferrol. Non obstante a columna vertebral deste patrimonio estivo situado no corazón mesmo do couto, nos lugares de: A Barqueira, Reguedoira, Ardá, e Riovello. Ademais da exportación de madeira -a súa principal mercadería- destacaron na cría de gando vacún, cabalar e mular. A acumulación de tan rico patrimonio permitiu ás primeiras xeracións da familia Teixeiro emparentar coas principais familias fidalgas da bisbarra, entre elas os Pardo de Andrade (Lama), tronco da liñaxe de dona Emilia Pardo-Bazán.

A PRIMEIRA XERACIÓN

Os patrucios máis antigos coñecidos foron: Juan de Teixeiro e a súa muller Mayor de Teixeiro, versus Mayor Martínez⁷. Foron labradores e veciños do couto de Malados; e deberon de nacer nos primeiros anos do século XVI. Transmitiron aos seus catro descendentes un importante lote patrimonial, que incluía os lugares citados da Barqueira, Ardá, Reguedoira, e Riovello. Ademais Juan de Teixeiro -chamado tamén Juan Teixeiro de Malados *o Vello*- posuía ¼ do lugar de Ponte Noval en Mera; e os montes chamados de Padriñán a el pertencentes por compra que fixera a Mayor da Riva. O matrimonio faleceu antes do ano 1578, xa que as súas partillas estaban realizadas perante o escribán Pedro Gómez nesta data⁸.

Ambos os dous tiveron por fillos a:

1. - Afonso de Teixeiro.
2. - Catalina de Teixeiro.
3. - Ana Teixeiro.
4. - Juan de Teixeiro.

1.- Afonso de Teixeiro. Versus Alonso Teixeiro (*1544). Tomámolo polo primoxénito xa que aparece con anterioridade aos seus irmáns na documentación estudada. Contraeu matrimonio con Mariña de Landrove, tamén chamada Mariña Teixeiro⁹; filla de Juan de Landrove *o Vello* e Mariña Romeu, veciños de San Xoán dos Casás. Os Landrove eran -como non- unha casta de importantes merceiros, exportadores de madeira ao reino de Portugal; concretamente á cidade de Setúbal¹⁰. Mariña achegou a través do seu dote os lugares de Rego da Madeira e o de Carballal, en

DAS YNCHOUSAS CON JUAN TEIXEIRO SOBRE BIENES 1612. A.R.G. atado. 17248/70. fol 6. Carta de procuración: "*Sean quantos esta carta de poder y procuración vieren como yo Juan Teijeiro vecino del castro de malados que estoy presente...*". (En diante: PEDRO DE PIÑÓN CON JUAN TEIXEIRO).

7. PRUEBAS DE LIMPIEZA DE SANGRE, Y ACCESO AL COLEGIO SANTIAGO ALFEO, DE FRANCISCO LÓPEZ PIÑÓN. Ano 1653. Arquivo da Universidade de Santiago de Compostela.
8. HOSPITAL REAL DE SANTIAGO CON JUAN TEJEIRO SOBRE PAGA DE RENDA POR LAS ROZAS EN LA JURISDICCION DE CEDEIRA. ANO 1578. A.R.G. SIG21371/8.
9. Sobre a coincidencia de apelidos entre cónxuxes, temos a hipótese de que nista época, a muller adopta o apelido do seu home, en algúns casos concretos en documentos de certa relevanza.
10. ALONSO TEIXEIRO CON INÉS PAZ. A.R.G. SIG. 26114/58. Folio 9: "*...a veintitrés días, del mes agosto de mil quinientos sesenta y ocho años, Juan Landrove, Alonso de Castrillón y visto todo ello por el dicho juez, mandó sé notificase a los herederos del dicho Juan de Landrove el viejo que dentro de tres días conocieren el dicho conocimiento y la letra firmada de el por delante del escribano, y confesado pagado sea a la dicha Inés Paz los cien ducados, en el contados y que fue*

San Xoán dos Casás, freguesía anexa a Santa Cruz de Moeche; pero actualmente pertencente a San Martiño de Cerdido. Unha vez mortos os pais de Alonso, e tras facer as partixas cos seus irmáns, este uniu ao seu patrimonio os lugares ancestrais de: A Barqueira, Aldar, Reguedoira, e Laba, todos eles circunscritos ao couto de Malados; aos que habería que sumar unha parte do lugar de Viladóniga, en San Martiño de Cerdido, e o de Amieiro en Santa María de Mera. A todo isto engadiremos un importante número de fragas, leiras, e barras de viña, repartidas en diferentes freguesas veciñas; herdadas dos seus maiores ou compradas por ambos os dous en réxime de gananciais. Este importante patrimonio sumado ao seu oficio de merceiro; proporcionoulle grande honra e caudal ao noso Alonso, chegando a ser un dos homes de confianza durante máis de trinta anos; de don Gómez Pérez das Mariñas e Rivadeneira, que dominaba o señorío de Malados en nome da súa muller, dona María Sarmiento (+1563).

Tras ser este nomeado capitán xeral das Filipinas e partir rumbo ás illas, Alonso sostivo economicamente a casa do fidalgo; esperando ser recompensado polo cabaleiro tras a súa carreira en Asia. O destino quixo que tanto Gómez Pérez, como o seu fillo don Luis Pérez das Mariñas, atoparán a morte na chamada: “Conchinchina”; quedando así a súa casa endebedada con Alonso Teixeiro nunha cantidade próxima aos 2.000 ducados. O preito do ano 1601 perante a Real Audiencia do Reino de Galicia, polo que Alonso reclama as devanditas sumas, achega importantes datos sobre as relacións deste como fiador do fidalgo:

“...Juan Varela en nombre de Alonso Teixeiro vezino del coto de malos. digo. que mi parte a servido y sirvio a Gómez Pérez das Mariñas su goberbador que fue de las Filipinas mas de Treynta años de todo servizio. Se lo ofrecia y el le mandava asi azer asi caminar como otros muchos servicios digno de mucho premio y demanda dello por su orden. Le a dado (a Gómez Pérez) de hazienda para su casa y servizio mas de dos bacas preñadas y una mula, para servizio de dona Ana su mujer y mas de treinta carneros y otras muchas cosas de mucho valor. Y le ha tenido en su casa, con toda su gente de su cassa y a gastado mucha suma de moneda y le a criado a dona Beringuela su hija. Dandole de vestir y lo mas necesario que toda larga costa y servizio en que a gastado y se le llevaron de su casa para la del dicho Gomez Perez das Mariñas, servizio que cumplio por su mandado, que vale mas de mil quinientos ducados y lo mas de ello lo presto en dinero al dicho Gomez Perez cien ducados y el los recibio de mi parte con mas de un doblon de oro de valor de cartorce ducados, y otras muchas otras cosas en servizio y dinero, que el Gomez Perez das Mariñas esta obligado a dar y pagar a la dicha mi parte por el dicho Gomez Perez. Siempre a quedado con mi parte de se lo dar y pagar al tiempo viniese de dicho cargo a que iva a las Filipinas, diciendo que quando de alla viniese le avia de pagar todo el dicho sevizio y dinero, cuando el viniese de dicho cargo avia de para todo a mi parte y que no avia de aver ombre en la tierra tan rrico como el dicho mi parte, por lo que avia de pagar todo el servizio que le avia

sen citados por los autos, del cual se le notificó Alonso Teixeiro como marido y conjunta persona de Mariña Teixeira, hija y heredera que fincó el dicho Juan de Landrove, difunto y a Pedro López vecino a feligresía de Santa María de Mañón y Alonso de Landrove y a Juan de Landrove el viejo y a Juan de Landrove el mozo...”

echo en dinero y que le avia llevado y comido la cria y servizio de su hija y los caminajes que logo mi parte avia echo a su servizio como al rreyno de Murçia...”

O testamento do cabaleiro Gómez Pérez, foi o seu parente Fernando Pérez de Rivadeneyra, o cal se negou ao pagamento das sumas debidas. A defensa de Alonso no preito citado, pedirá a lectura do testamento e últimas vontades do defunto, como proba da determinación deste de deixar saldadas as súas débedas:

“Item.- Declaro que me he servido de muchos ydalgos e personas nobles entre los cuales acostumbra a ser señores sin sueldos ni salarios y de por afecion amor voluntad (...)gación basallaxe reconocimiento por el tengo otra superioridad que si dentro de un ano despues de mi falecimyento ofrecieren a los susodichos y otros de cualquier calidad diciendo que han servido y sea pagado, que sabida la verdad sen pleito y contienda de Ju^a se les pague lo que fuere juicio paresciere, que yo les devo conforme a su calidad...”¹¹.

Ambos os dous foron pais de:

1.a.- Luis Teixeira. De oficio merceiro como o seu pai, dedicouse á cría de gando vacún, cabalar e mular. Con iste último acadará gran éxito dada a demanda para o seu uso por parte da infantaría española; embarcándoo no porto de Cedeira rumbo ós estados chamados de Flandes. No ano 1632 aparece como alcalde do couto de Malados nas partixas de Estevo do Piñón; xuíz ordinario do couto realizadas perante o escribán Pedro Fernández del Villar¹².

Estivo casado con Ana Galega, da cal descoñecemos a súa filiación, pero sabémola irmá do tamén merceiro Lois de Ameneiros, veciño do lugar chamado do Vilar, en San Xurxo de Moeche polo ano 1647; e entroncado cos Ameneiros do Soutullo. Luis Teixeira e Ana Galega foron veciños do lugar de Reguedoira en Malados, onde viviron en compañía dun criado chamado Cristóbal Fernández, tendo por fillos a:

1.a.I.- Juan Teixeira, presbiteiro no ano 1669 e leigo aínda en 1647, cando se ve envolto nun escuro episodio polo que será exiliado do coto de Malados; como raptor da moza María Fernández de Piñón, xunto o seu curmán chamado Juan Freire de Andrade; fillo do anteriormente citado Lois de Ameneiros, e da súa dona María Freire de Serantes. O pai da moza raptada, o labrador Pedro de Piñón da Felgosa, preiteará contra os anteriores obtendo unha sentenza o seu favor; por valor de mil ducados pola perda da virxindade da moza. Para asegura-la cobranza da suma, a xustiza do couto de Malados, executará un embargo nos seus respectivos lugares; vendendo posteriormente o recadado en almoeda xunto as murallas do castelo de Moeche. Na súa defen-

11. ALONSO TEIXEIRO CON DON LUIS PÉREZ DAS MARIÑAS Y FERNANDO PÉREZ DE RIVADENEIRA SOBRE EXECUCIÓN POR Mrs. Ano 1601. A.R.G. SIG.24-104-4061. N.º8. - Para saber máis das aventuras do fidalgo galego nas illas Filipinas e da súa desgraciada epopea consultar Gómez Pérez das Mariñas y sus descendientes de César Vaamonde Lores. Traslado do testamento de Gómez Pérez, dado en Manila o 30 de setembro de 1592, por Jerónimo de Mesa, que se atopa inserto no preito.

12. ESCRITURA DE POSS.º DE PEDRO PIÑÓN. AÑO 1667. A.R.G. SIG.24037/24.

sa tanto Luis Teixeira como a muller de Lois de Ameneiros; a citada María Freire, farán curiosamente ostentación da súa condición de fidalgos; o que no caso do Teixeira só e entendible dende o seu cárrago de Alcalde do couto de Malados; e dende a perspectiva de María Freire, como descendente da Casa Solar de San Salvador de Serantes¹³

1.a.II - Alonso Teixeira, desposado con Margarida de Viladóniga, e ámbolos dous veciños do lugar de Reguedoira erdado do seu pai. No ano 1679 tendrá que litigar contra a xustiza de Malados, por mor do pago do vasalaxe ó chamado Colexio de Viveiro que exercía o señorío no couto; expoñendo Alonso Teixeira estar exento do pago do tributo do mesmo xeito co estiveran o seu pai e avó:¹⁴

“Testigo el dho y declaración de Ju° de Piñón da Castiñeira que así dijo llamarse y ser labrador y vz° del Lugar da Castiñeyra, coto de Malados, feligresía de San Martiño de Zerdido, presentado por Al° Teixeira delante de su merced Domingo da Roca, merino de este coto de los Casares y de mi ssn° para información de lo contenido en la querella ...(sigue)...y respondiendo a lo más que fue preguntado dijo que es de edad de noventa y tres años poco más o menos tiempo y que no es pariente ni enemigo de ninguna de las partes, ni le tocan las más generales de la ley por que fue preguntado...(segue)... Que sabe y es verdad que desde ochenta años a esta parte que es tiempo de su acordanza y que conoce y conoció al dicho Alonso Teixeira y a Luis Teixeira y Alonso Teixeira, difuntos, padre y abuelo del dicho Alonso Teixeira que litiga, nunca pagaron cebadas ni otro tributo ni cosa alguna por razón de basallaxe ni por otra razón al colexio de la villa de Viveiro mas de tan solamente que le toca pagar por la talla con que reconocen a dicho colexio por señor de dicho coto de Malados donde es vz° el dicho Alonso Teixeira y morador en el lugar de la Regedoyra en que así mismo vivieron y murieron los dichos Alonso Teixeira y Luis Teixeira, su abuelo y padre como va referido los cuales unos en pos de otros siempre estuvieron en posesión usada y guardada de no pagar dichas cebadas ni otra cosa desde dicho tiempo atrás hasta el presente y oyó decir el testigo que los antecesores de los sobre dichos moradores en dicho lugar da Rexedoyra también habían estado en la misma posesión de no pagar dichas cebadas y todos ellos unos en pos de otros estuvieron en dicha posesión en no pagar en vista y ciencia y consentimiento del dicho Pedro de Piñón da Torre y sus causantes y más vecinos de dicho coto de Malados...”

13. PEDRO DE PIÑÓN DA FOLGOSA, COMO PADRE DE MARÍA FERNÁNDEZ CON LUIS TEIXEIRO Y OTROS SOBRE RAPTO. A.R.G.SIG. 8408/1. Sobre a vinculación de María Freire coa Casa de Serantes: GONZÁLEZ LÓPEZ, Dolores. “A Casa do Franciscano”. Revista Cultural Columba. Núm: 7 año 2007, páx. 60.

14. ALONSO TEIXEIRO CON PEDRO DE PIÑÓN DA TORRE Y OTROS, AUTO ORD. S/ EXEC° DE NO PAGAR CEBADAS AL COLEXIO DE VIVERO. Ano 1679.A.R.G. SIG. 8651/45.

1.a.III.-Catalina Teixeira muller de Luis de Piñón¹⁵.

1.a.IV.-María Teixeira muller de Juan de Orxás de Lago, chamado *o Vello*.

1.a.V.- Ana Teixeira da que só sabemos que permanecía solteira en 1647.

1.a.VI.-Unha filla de nome descoñecido, muller de Amaro Fernández, natural do reino de Castela.

1.a.VII.-Antonio Teixeira casado coa súa deuda dona Juana de Morales Hevia e Pumariño, filla de don Agustín de Hevia y Pumariño e dona María de Malde. Antonio tomou o apelido -Teixeiro de Malde-, en recordo do avó materno da súa muller.

1.a.VIII.-Luis Teixeira chamado *o Novo* marido de María de Castrillón, pais de Antonio Teixeira, capelán na Colexial da cidade da Coruña en 1681.

1.a.IX.-Blas Teixeira, cura beneficiado de San Xiao de Montoxo.

1.a.X.-Martín Teixeira, veciño de San Román do Vale en 1684; o cal vende a súa parte do lugar de Ardá ao seu irmán Antonio Teixeira que lle correspondía por herdanza dos seus pais.

1.b.- María Teixeira. Muller de Alonso Pereira de Lago, veciño de San Paio de Ferreira na xurisdición de Naraío; quen fora tenente de don Diego Sánchez de Ribadeneira e Piñeiro, meiriño do conde de Lemos en 1622. Alonso era posuidor dun vínculo fundado con pensión de dúas misas anuais, polo seu tío o presbítero don Gonzalo Díaz de Lago. Segundo se recolle no seu testamento feito perante o escribán Juan Sánchez, con data 12 de abril de 1622, reconece recibir en dote, tra-lo seu casamento con María Teixeira, filla de Alonso Teixeira e mariña de Landrove, varios lugares nas freguesías de San Martiño de Cerdido e San Xoán dos Casás, que non nomea pero advirte “*os cales todos están en pé*”. Ambos os dous tiveron por fillos a: Alonso da Pereira, ao cal institúe o seu pai en 1622 como herdeiro do vínculo fundado polo dito Gonzalo Díaz. Non obstante o primoxénito debeu de morrer con anterioridade ao ano 1639; data na cal o seu pai outorga un codicilo, no que nomea como herdeiro do mesmo vínculo ao seu fillo segundo Andrés da Pereira de Lago; o cal tivo ampla descendencia en San Martiño de Cerdido. Por último foron pais de Madalena Teixeira da que descoñecemos máis datos. Tanto no seu testamento coma no seu codicilo, Alonso Pereira nomea curador dos seus fillos á súa muller María Teixeira¹⁶.

2.- Catalina de Teixeira. Casou co tamén mercader Andrés Pérez Tallón, fillo de Juan Fernández de Tallón morto con anterioridade ó ano 1556, e Elvira Pérez; todos veciños da vila de

15. Os cales seguirán transmitindo o apelido Teixeira polos seus ramos femeniños. Sendo pais de Ana Galega Teixeira, muller de Antonio García de Malados. María Teixeira de Piñón (*1670); muller de Bartolomé García, irmán do anterior. Andrea Teixeira, muller de Gregorio Teixeira de Ulloa, alcalde e xustiza ordinaria do couto de Malados en 1714. Por último pais de Ventura Teixeira de Piñón (*1677), muller de Antonio de Lamigueiro Arrojo e Valcárcel, veciño do lugar do Lamigueiro, e octavo avó do autor deste traballo. Antonio de Lamigueiro era fillo de Manuel de Lamigueiro e Isabel de Arrojo e Valcárcel; neto de Juan do Lamigueiro o Vello (*1600), e Isabel Díaz de Galdo; bisneto de Alonso do Lamigueiro (*1565), e de Mariña de Piñón; tataraneto de Gómez do Lamigueiro e María Núñez; fundadores do lugar que dou nome ó apelido na erdade e montes chamados do Lamigueiro no couto de Malados. Luis de Piñón era fillo a súa vez de Juan de Piñón da Castiñeira, nacido no ano 1601, xuíz ordinario do couto de Malados; e da súa dona Antonia de Viladóniga. Neto de Estevo do Piñón, xuíz ordinario do mesmo couto e de María Fernández; bisneto de Alonso do Piñón (*1525+1573); e tataraneto dos vedrallos: Gonzalo do Piñón e Caterina Pérez, veciños e moradores do Lugar do Piñón en Malados, e tronco do apelido Piñón na bisbarra. Datos extraídos dos libros parroquiais de San Martiño de Cerdido, e do apeo do Lugar de Luaces do ano 1541. A.R.G. LEG784/10.

16. TESTAMENTO DE ALONSO DE PEREIRA DE LAGO. Prot. 130, ano 1622, Fol. 120 en adiante; e tamén: Prot. 138, ano 1638, Fol.37, do escribán Juan Sánchez de Cedeira.

Santa Marta de Ortigueira de onde eran naturais. Andrés tivo outro irmán chamado como o seu pai, Juan Fernández, e ámbolos dous foron importantes fretadores de navíos con destino ó reino de Portugal cargados de madeira. Precisamente na cidade de Lisboa chegaron a estar aveciñados Andrés e Catalina, lugar onde asinaron diferentes cartas de compra de propiedades na bisbarra do Ortegal; algunhas de elas redactadas en idioma portugués.

Andrés Pérez Tallón foi un dos máis importantes mercadores do século XVI na vila de Santa Marta. Chegou amasar unha importante fortuna, a cal lle permitiu no outono da súa vida acumular grande cantidade de bens raíces. As cartas de compra-venda destas propiedades encheron protocolos case enteiros dos máis destacados escribáns da terra de Ortigueira.

Sabemos que Catalina Teixeira morreu con anterioridade ao ano 1568. Os seus irmáns Alonso e Juan Teixeira reclamaron ao seu viúvo, a través de varios preitos diante da Real Audiencia, a lexítima pertencente a Catalina da herdanza paterna. A isto habería que engadirlle parte dos bens gananciais habidos durante o seu matrimonio con Andrés Pérez, que incluían tamén o patrimonio portugués:

“En el coto de cerdido, junto con la Ermyta de San Salvador de ABarqueira... (segue...) A tres días del mes de dezembre de mill e qui’s E sesenta e ocho (segue) comparecieron presentes de una parte Andrés Pérez mercader y vezino de la villa de Santa Marta de Ortigueira y de la otra Afonso de Teixeyro e Juan de Teixrº por hermanos e vecynos del coto de malos yjos legitimos que quedaron E fincaron de Juan de Teygeyro e mayor de teygeyro su padre e madre difuntos e vecynos que fueron del dcho coto de malos... (segue)... sobre los bienes presenten q fueron y quedaron de Catalina de Teygeyro muger que fue del dcho Andrés Pérez y hermana de los dhos Aº Teigrº e Juan de Teygrº yja de los dchos Juan Juan teygrº e mayor teygrº...”¹⁷.

No ano citado de 1568, ambas as dúas partes chegarán a un acordo polo cal os irmáns Teixeira recibirían a maior parte dos bens en litixio. Pola súa parte, Andrés Pérez Tallón morreu sen descendencia, polo que a metade dos seus bens foron doadas ao mosteiro de Nosa Señora de Guadalupe e ao Hospital Real de Santiago¹⁸:

“Notorio sea a todos, los que la presente escritura de donación y situación vieren como yo fray García de Toledo mayordomo de la Santa casa de Nuestra Señora de Guadalupe y en nombre de la dicha Santa casa por virtud de los poderes y tratados conventuales que de la dicha casa tengo y con licencia de nuestro reverendísimo general, de la orden del glorioso San Jerónimo digo que por cuanto Andrés Pérez Mercader vecino de esta villa difunto que sea en gloria dejó por heredera de

17. CONCORDIA ENTRE TALLON Y LOS TEIXEYROS. Arquivo do Hospital Real de Santiago. (A.H.R.S.) carpeta nº54, folio 583.

18. CARTA DE PROCURACIÓN DE FREI GARCÍA DE TOLEDO POR LOS BIENES DE ANDRÉS PÉREZ. Prot:1 ano 1578-89 fol 72. Escribán Pedro Ponce de León. Arquivo de protocolos notariais da Coruña.

la mitad de todos sus bienes a la dicha casa de Nuestra Señora de Guadalupe con carga de una misa rezada de cada un mes y como está el heredera la dicha Santa casa lleva y posee sus bienes y aunque erá nascido y criado esta villa y condado de Santa Marta por dejar sus bienes a la dicha Santa casa y al gran hospital real de Nuestro Señor Santiago, no dejo ninguna dotación a la dicha Iglesia matriz de esta villa... ”¹⁹

3.- Ana Teixeira. Tamén coñecida polo nome de Ana Pérez; tomando o apelido do seu marido. Casou con Juan Pérez de Tallón irmán do anterior; tamén mercador e veciño do condado de Santa Marta. Ana Teixeira, de igual xeito que os seus irmáns Juan e Alonso, litigou cos herdeiros das obras pías de Andrés Pérez; pola parte que lle correspondía dos bens gananciais da súa irmá Catalina Teixeira:

“Otorgamos y conocemos e dijimos que por cuanto Andrés Pérez Tallón vecino de la villa de Santa Marta testamentó dejó e instituyó por sus universales herederos de todos sus bienes muebles y raíces que tenía en este reino de Galicia al dicho monasterio de Nuestra Señora de Guadalupe y al gran Hospital Real de Santiago y que en vida del dicho Andrés Pérez trataron pleitos y diferencias que él y Juan Pérez Tallón su hermano como marido y conjunta persona de Ana Teixeira y después de la muerte del dicho Andrés Pérez con las dichas casas en razón que la dicha Ana Teixeira decía pertenecer de la tercia parte de la mitad de la hacienda de Andrés Pérez por razón que el dicho Andrés Pérez estuvo casado con Catalina Teixeira hermana de la dicha Ana Teixeira y durante el dicho matrimonio se ganó y adquirió la dicha hacienda y la dicha Catalina Teixeira murió y la dicha Ana Teixeira dice que tenía de dar la tercia parte como uno de los tres herederos que lo cual le pertenecía por ciertos conciertos con el dicho Andrés Pérez... ”²⁰

Ana Teixeira e Juan Pérez tiveron por fillos, dous nenos que adoitaron o apelido materno: Domingo e Pedro Teixeira. Deixámoslos fóra deste estudo unha vez que deixarán de relacionarse co ramo troncal dos Teixeira de Malados.

“ En la villa de Santa Marta a 20 días del mes de noviembre de 1594 años en presencia de mi escribano con parecieron presentes Pedro Teixeira vecino de Santa María de Loya y Ana Pérez su madre vecino de la feligresía de Santa María de Mera y dijeron que por cuanto Juan Pérez Tallón su padre el dicho Pedro Teixeira y marido de la dicha Ana Pérez había fincado el lugar de Amyeyro sito la feligresía de San Adrao del cual se paga cierto aniversario de misas en el monasterio de Santo Domingo de esta villa sobre el cual dicho lugar el dicho Pedro Teixeira y

19. Entre os lugares doados citamos: Xiao e Guelle en Cerdido, Bidual en Insua, Padornelo no Ermo, Pumariño, Zapateiro, Cortiñas, e Raxeiro en Mera, Teixeira, Tristimil, e Faxín en San Clodio, Gueirón e Gándara en Senra, Fonte en Céltegos, Penelas en Lorbá, Castrillón en Couzadoiro, Cruz en Cuiña, Villarino en Barbos, Leixa en Santo Adrao Adrao, Meixide en Landoy, Redondelo e Sismundi, Freira en Devesos, Lendín en Mosteiro. Quintá en Luía e a metade de Brandariz en Santa Marta.

20. Ibidem: CARTA DE PROCURACIÓN DE FRAI GARCÍA... fol 51.

*Domingo Teixeira su hermano vecino de la dicha feligresía de Santa María de Mera..(segue)."*²¹

4.- Juan de Teixeira. Tomou o nome paterno na última etapa da súa vida, e sería tamén coñecido por Juan Teixeira de Malados *o Vello*²²; nome que alternaba co de Juan Teixeira de Riovello, facendo referencia o seu lugar de morada. No ano 1605 di ser de cincuenta anos de idade, polo que debeu de nacer no ano 1555. Casou con Catalina López, natural de Santa Eulalia de Aviño, terra de Trasancos, freguesía pertencente ao actual concello de Valdoviño. Filla de Fernando da Marnela, veciño do lugar de Bidueiros na freguesía citada, e da súa muller Mariña López. Ambos os dous faleceron en San Martiño de Cerdido onde estiveron afincados no lugar de Riovello ao final dos seus días.

Da importancia do poder económico alcanzado por Juan Teixeira de Riovello dános unha lixeira idea a declaración do seu criado Pedro da Fraguela no ano 1612:

*"Testigo el dicho Pedro de Fraguela vecino del dicho coto de los Casares testigo susodicho dado expresado por el dicho Pedro de Piñón das Inchousas para información de lo concerniente en la real provisión de atrás y después de haber jurado en forma de vida y de derecho y siendo preguntado al tenor de lo concertado la dicha real provisión dijo y declaró lo siguiente: que conoce al dicho Pedro de Piñón das Inchousas y a Juan Teixeira de Malados y a María Teixeira su hija mujer del dicho Pedro de Piñón de entero conocimiento y lo que sabe del dicho caso que el dicho Pedro de Piñón está casado y belado Faz de la Santa madre Iglesia con María Teixeira hija del dicho Juan Teixeira la cual sabe el testigo que es menor de los veinticinco años. Y sabe asimismo el dicho Juan Teixeira es hombre rico y poderoso y que tiene su hacienda raíz y ganado caballar y vacuno y Casares y lugares y heredades en diferentes jurisdicciones como es la de Santa Marta de Ortigueira y del conde de Lemos y de don Diego Osorio, y de don Gaspar Maldonado Ponce de León, y de don Alonso de Tovar, coto de Cabañas y queda la dicha jurisdicción de Trasancos a la Ciudad de la Coruña a cinco leguas: por la pasaxe de Ferrol: y sabe el dicho testigo que algunos escribanos de la dicha jurisdicción son cuñados del dicho Juan Teixeira como es Pedro García escribano de la jurisdicción del conde de Lemos merindad de Moeche y Cedeira: y Juan de Vilar escribano de número de la villa de Santa Marta..."*²³.

Catalina López morreu no ano 1611, deixando aos seus herdeiros a non desprezábel suma de 15.000 ducados en bens mobles e raíces. O administrador e testamentario desta herdanza, foi o seu marido Juan Teixeira, o cal tivo que facer fronte ás reclamacións dos seus herdeiros por mor

21. Arquivo que don Carlos Breixo Rodríguez

22. Outro dos nomes polo cal foi coñecido é o de Juan Teixeira de Riovello, que fai referencia ao seu lugar de morada dentro do couto de Malados

23. PEDRO DE PIÑÓN CON JUAN TEIXEIRO. Ano 1612. Folio 14.

da lexítima na herdanza materna. Dos devanditos preitos, rescatamos o seguinte relato de bens da defunta que se reproduce íntegro:

- *Primeramente el lugar de Riovello, casas, montes, soutos donde vive su marido Juan Teixeira.*
- *Yten cuatro lugares y casales que se dicen das Pardiñas.*
- *Yten los casales de Casal d-aya en que vive la viuda de Juan Garrote y Fernán Garrote.*
- *Más el casal do Pazo en que vive Pº Nobo.*
- *Yten el casal do Amieiro en que vive Domingo Alº. Yten el casal donde vive Santº do Vilar sito en la frª de Santa Mª de Mera y Cerdido.*
- *Yten los casares y soutos y viñas, sitios estos lugares en las fras. de Santº de Mera y Sancta María de S. Cloyo.*
- *Más el casal de Cuturelo en que vive Andrés Preto.*
- *Yten los casales do Pazo en que viven Juan de Fontecoba y Bidueiros.*
- *Más el casal do Naballos en que vive Juan Paz.*
- *Yten el casal en que vive Blas das Seixas.*
- *Más el casal en que vive Josepe de Motriz.*
- *Yten el casal en que vive la viuda que fincó de Pedro Amor con la hacienda de Río Forcado.*
- *Más el casal da Painceira, que labra Pº da Painceira.*
- *Yten el lugar dos Pereiros, ditos estos casales en la frª de Cerdido.*
- *Más los casales de Ynsoa, Vilaboa y Puente de Nabal.*
- *Yten dejó y tenía y poseía alhajas, prendas, dinero, ganados mayores y menores, yten bienes de mucho valor y estimación y en gran cantidad²⁴*

Juan Teixeira de Riovello e Catalina López tiveron por fillos a:

- 4.a.- Juan Teixeira de Régoa.
- 4.b.- Catalina López Teixeira.
- 4.c.- Isabel López Teixeira.
- 4.d.- Ana López.
- 4.e.- Mariña López.
- 4.f.- Filla descoñecida casada con Alonso Piñeiro dá Costa.
- 4.g.- Filla descoñecida casada con Blas Fernández de Lago.
- 4.h.- Alonso Teixeira das Travesas *o Novo*.
- 4.i.- María Teixeira.

4.a.- Juan Teixeira de Régoa. Foi coñecido tamén durante a vida do seu pai como Juan Teixeira *o Novo*, sendo veciño de San Román de Montoxo aínda polo ano 1612. O ano do seu nacemento debeu de se-lo de 1580, pois en 1605 confesa ser de vinte e cinco anos de idade. Herdou o lugar matriz de Riovello do seu pai; que transmitirá de igual forma aos seus descendentes. Casou

24. JUAN TEIXEIRO EL MOZO Y JUAN DE BACORELLE SU CURADOR CON JUAN TEIXEIRO EL VIEJO. Ano 1615. A.R.G. SIG. 26.015/20.

en Santa María de Régoa con María de Malde, filla de Pedro de Malde e Aldonza de Malde, veciños do lugar do mesmo nome, situado na devandita freguesía. María tivo ademais un irmán chamado Santiago de Malde, vinculeiro de lugar dos seus pais e fundador dunha capela en Régoa sobre a que institúe a través do seu testamento un vínculo dotado con 2.500 ducados en bens mobles e raíces, que transmitirá na liña de descendencia da súa irmá²⁵.

Ambos os dous tiveron por fillo a:

4.a.I.- Juan Teixeira de Malde, no cal volverán converxer diferentes e importantes heranzas: foi mellorado polo seu pai con 1.000 ducados e 1/5 de todos os seus bens mobles e raíces, ademais de ser o universal herdeiro do seu tío Santiago, do cal recibirá o padroado da capela fundada en Régoa, xunto co foro do lugar de Malde valorado en 4.000 ducados. No ano 1615, con vintetrés anos de idade, terá que litigar perante a Real Audiencia de Galicia polas lexítimas do seu pai e avoa: Juan Teixeira de Régoa e Catalina López; contra o seu avó Juan Teixeira de Riavello. Foi entón representado polo seu curador Juan de Bacorelle, veciño de San Mamede de Atios, quen di xa por entón ser o seu sogro. Do devandito litixio obtemos a seguinte relación de bens:

- *Y el dicho Juan Teix^o su hijo (de Catalina López) entre otros bienes tenía y poseía , el casal das Travesas, casas, heredades, pumares y todo a el anexo y perteneciente, sito en dicha fr.^a de San Martiño de Cerdido.*

- *Yten las dichas heredades que se dicen da Moa y de Sobreleyras, del Combo, de Pumariño y otras sitas en la fra.^a de Santa Eulalia de Cervo.*

- *Yten otros muchos bienes muebles rayces²⁶.*

Non foi o único preito que se viu obrigado a soste ante os tribunais do Reino para defender a herdanza recibida dos seus pais. Na mesma data mantiña outro contra don Pedro Pardo de Andrade, polo lugar de Fragoso nos seguintes termos:

“...Esteban Rs^a de Aldao en nombre de Ju^o Teix^o el mozo vecino de la fra de Santa María de Régoa como más haya lugar de derecho delante de Vss^a me quere llo y pido cumplimiento de justicia contra Joseph Gonçalez de Villar merino en el estado de Moeche y sus tenientes, premiso lo necesario, digo que litigando don Pedro Pardo de Andrade cuyo es el coto de Baltar, pleito de mi parte delante de dicho merino por decir que Juan Pardo de Andrade su padre había recobrado el lugar de Fragoso que Pedro de Malde abuelo de mi parte compró a Alonso de Rosales, receptor que fue de esta Real Audiencia debiendo el dicho merino y teniente proceder en la dicha causa y pleito conforme y guardando a mi parte los términos de ello, y yéndole en justicia por particular amistad de la parte contraria y ser persona poderosa en la tierra...”²⁷

25. ESCRITURA ENTRE LOS HEREDEROS DE JUAN TEIXEIRO. Ano 1648. Prot. 142, ano 1648, leg. 31. do escribán Juan Sánchez. Información facilitada polo noso estimado amigo Don Carlos Breixo Rodríguez.

26. Ibidem.- JUAN TEIXEIRO EL MOZO Y JUAN DE BACORELLE...

27. JUAN TEIXEIRO EL NUEVO CON PEDRO PARDO DE ANDRADE. A.R.G. SIG: 15079/53. Tamén no mesmo arquiv: SIG. 17405/62 e SIG. 23.450/71

En 1620 litigará de volta contra Juan de Piamonte, zapateiro e veciño da vila de Cedeira, por unha casa sita na peixaría da devandita vila, lugar de morada de Pedro de Castelos e que lle pertencía polos seus avós, os ditos Pedro e Aldonza de Malde. Por último en 1622, litigou contra Fernando López e os seus consortes, sobre o lugar de Maside²⁸. Superado este período de crise, e conseguida a consolidación do seu patrimonio, este incluíría ademais os lugares de: Encrucillada, Timoraos, Erbellás, Anca, Eirado, e Vilela en Cedeira; Faxín en San Clodio e o lugar de Pol, en San Xíao da Senra. O noso personaxe converterase nun membro destacado da sociedade da súa época, xunto á súa muller Catalina López Domínguez; filla do seu curador Juan de Bacorelle e da muller deste chamada María Domínguez. Recibiu en concepto de arras para o seu matrimonio con Juan Teixeira; 12.750 reais en bens mobles e raíces. O seu marido falecerá con anterioridade ao ano 1648; sendo valorados só os seus bens gananciais nunha cantidade próxima aos 70.640 reais²⁹.

Do matrimonio de ámbolos dous quedaron por descendentes:

a.- Dona María de Malde, muller de don Agustín de Hevia e Pumariño, veciño de Santa María de Galdo, no condado Santa Marta de Ortigueira, meiriño e xustiza desta freguesía por nomeamento dos condes de Fuensaldaña. Fillo de don Antonio Gutiérrez de Hevia e Pumariño, Cabo e Gobernador das Armas e Milicias da vila de Viveiro e de Santa Marta de Ortigueira, señor da Casa de Pumariño cos seus vínculos e morgados, e segundo patrón do mosteiro da Inmaculada Concepción Francisca de María na vila de Viveiro; e de dona Antonia de Figueroa e Miranda³⁰. Dona María foi dotada polos seus pais para este matrimonio con 4.500 ducados, recibindo ademais tras a morte do seu pai o padroado da capela de Régoa, e a suma de 23.547 reais en bens mobles e raíces.

b.- Dona Inés López Teixeira, (tamén chamada Inés de Malde), muller primeira que foi de don Francisco Freire de Serantes, fillo do capitán Juan de Vergara e Serantes; e tras o falecemento deste, segunda de don Antonio Pardo de Andrade, veciño de San Clodio no condado Santa Marta; fillo de don Jácome Díaz da Lama e de dona María de Cora e Aguiar, descendentes da Casa e Torre da Lama en Ribeiras do Sor³¹. Tra-lo seu matrimonio con Inés, foron ambos os dous veciños do couto de Malados.

Foi dotada e igualada coa súa irmá María de Malde, recibindo dos seus pais en concepto de dote, 2.500 ducados e a súa lexítima tras o falecemento paterno; valorada nos 23.547 reais ditos. Inés tivo por descendente de Francisco Freire a outro Francisco Freire de Serantes, o cal vende en 1652 por mediación do seu tío e curador, o licenciado e familiar do San Oficio don Juan de Vergara

28. JUAN TEIXEIRO EL NUEVO CON JUAN DE PIAMONTE SOBRE CASAS EN CEDEIRA. A.R.G. SIG. 3781/101.

29. *Ibidem.*- ESCRITURA ENTRE LOS HEREDEROS DE JUAN TEIXEIRO.

30. "La fundación del monasterio de la Inmaculada Concepción Francisca de María". Don Carlos Adrán Goás e don Santiago F. Pardo de Cela. *Estudios Mindonienses*. Nº 17, páxs. 630-631. Deste matrimonio, formado por dona María de Malde e don Antonio de Hevia y Pumariño descenderá don Francisco María Pardo de Viveiro e Sarmiento de Sotomayor, cabo patrón do devandito convento, señor de Gradaille, Codesido, Portal, e dos solares de Pumariño, Pereiro e Castro-Moscán. (1769-1809).

31. La condesa de Pardo-Bazán y sus linajes. Don Dalmiro de la Válgoma y Díaz Varela. Páx. 29 (a partir deste momento A condesa de Pardo-Bazán).

e Serantes -cura beneficiado de San Román de Montoxo- o seu quión da facenda que chamaban “dos Quintos” na devandita freguesía, que pertencera ao seu avó Juan Teixeiro de Malde³².

4.b.- Catalina López Teixeiro. Foi a maior das fillas de Juan Teixeiro de Riovello e Catalina López. Casou en primeiras nupcias con Antonio Fernández Poentas, fillo de Alonso Fernández Poentas e Elvira de Lago, todos naturais das terras de Cedeira. Antonio Fernández era viúvo de Catalina Díaz, da cal tivo un fillo chamado Simón³³.

Ambos os dous foron pais de:

4.b.I.- María López Teixeiro de Lago, muller do mercador Juan Fernández de Ventosa, falecido pouco despois do ano 1612, e posteriormente dona do escribán da xurisdición de Cedeira Juan Sánchez, fillo de Juan Sánchez de Espasante e María Fernández da Dorna, do cal tivo abundante descendencia³⁴.

4.b.II.- Isabel López Teixeiro, muller de Antonio de Silva, receptor da Real Audiencia. Foron pais á súa vez doutro Antonio de Silva, alférez de infantaría española. Tamén de Francisco Freire de Silva, que figura nunha carta de outorgamento no ano 1633 como testemuña da súa nai. Por último foron pais dunha filla de nome descoñecido casada con Alonso Ares de Vaamonde, veciño do barrio da Peixaría da Coruña no ano 1653. Isabel López, unha vez viúva de Antonio de Silva, casará en segundas nupcias cun descoñecido Antonio López.

4.c.- Isabel López Teixeiro. Terceira dos fillos de Juan Teixeiro e Catalina López; casou dúas veces: A primeira con Juan Fernández-Poentas Montoxo, escribán de S.M. na vila de Cedeira, fillo de Alonso Fernández Poentas, tamén escribán da mesma vila e de María Fernández de Montoxo. Ámbolos dous foron pais de Juan Fernández de Montoxo, chamado *o Novo*, falecido sen descendencia no ano 1668, sendo morador do lugar de Montoxo Vello, do cal institúe a súa nai como universal erdeira³⁵. En segundas nupcias Isabel López casará co rexedor da vila de Cedeira Fernando Esteiro da Dorna do que tivo por descendentes a:

a) Isabel López da Dorna. Nai dunha filla homónima muller de Alonso Garrote, labrador e veciño de Cerdido, a cal deixará abundante descendencia que curiosamente esquecerá o apelido paterno para adoptar o de López de Parga, en memoria do tronco dos Parga e Dousá, o cal pertencía o rexedor Fernando de Esteiro. Isabel foi tamén nai de Luisa Díaz da Dorna muller de Bartolomé López³⁶.

32. CARTA DE VENDA QUE OTORGÓ D. JUAN DE VERGARA Y SERANTES A JUAN DA RIVA. Ano 1652. Protocolo 144, fol.167 do escribán Juan Sánchez.

33. Información facilitada por don Carlos Breixo Rodríguez.

34. Os descendentes homes deste matrimonio levarán os apelidos Sánchez de Lago, así como as mulleres; o de López Teixeiro emparentando con familias asentadas en Cerdido no XVII, como os Orxales, e de la Pena.

35. JUAN DE PIÑÓN CON JUAN RODRÍGUEZ. AUTO ORDINARIO SOBRE LA MITAD DEL LUGAR QUE SE DICE DEL CANDAL EN CEDEIRA. A.R.G. sig. 18364/104. O lugar de Candal tivo dous propietarios, sendo unha metade deste Juan de Piñón chamado do Hospital e a outra pertencía a Juan Fernández Montoxo o Novo, a cal herdara da súa avoa María Fernández Montoxo, deixándoa no seu testamento á súa criada, muller deste Juan Rodríguez que cita o documento.

36. VENDA A FAVOR DE D. JUAN DE VERGARA. prot. 148 do ano 1656 fol. 33 do escribán Juan Sánchez. “*los dichos*

b) Catalina López Teixeiro, comprometida no ano 1630 con Agustín Mesía Alfeirán³⁷, veciño de San Salvador dos Couzadoiros, e fillo de Matheo Mesía Alfeirán e Catalina López de San Pedro. Para oficializar o compromiso, fixose carta de dote perante o escribán Juan Sánchez pola que o seu pai, Fernando Desteiro da Dorna, instituíaa como patroa da capela da nosa señora do Rosario na vila de Cedeira; e dos bens a ela vinculados que fora fundada pola irmá deste, Isabela Fernández da Dorna.

c) María López Teixeiro, muller de Andrés de Mouriz, labrador e veciño de Santa María de Bardeos, o cal vende en compañía de Alonso Garrote e Bartolomé López antes citados, e en representación das súas mulleres “*sobriñas da miña conxunta*”, unha barra de viña en San Clodio que pertencera a Juan Teixeiro de Riovello –avó, faise constar- da dita María López³⁸.

d) Catalina Fernández da Dorna, muller do bacharel Bartolomé Vázquez de Aguiar e Lobera, veciño de Cedeira polo ano 1634, do cal tivo abundante descendencia sendo pais de: Juan e Alonso de Aguiar e Lobera, este último cura presbítero ausente na carreira de Indias no ano 1708; e de Beatriz e Andrea de Aguiar, esta última muller á súa vez de Pedro de Cora e Quirós, sendo pais dun fillo homónimo, Pedro de Cora, cura presbítero veciño de Santa María de Galdo no ano 1709³⁹.

4.d.- Ana López. Muller de Pedro de Piñón do Trieiro, labrador e veciño do lugar de Trieiro en Santiago Abade, xurisdición de Moeche. Fillo de Alonso de Piñón de Trieiro e María Fernández, ambos os dous labradores e veciños de San Martiño de Cerdido; neto de Pedro de Piñón e de Catalina da Pía, bisneto dos patrucios Gonzalo de Piñón e Catalina Pérez, labradores e moradores no lugar de Piñón de Malados⁴⁰.

Ambos os dous tiveron por fillos a:

Francisco López Piñón (*1612). O cal presentou expediente limpeza de sangue no ano 1635, sendo opositor a unha praza ao Colexio Maior de Santiago, que correspondía ao bispado de Mondoñedo. O mozo tivo serios problemas para acceder á devandita praza, xa que o seu bisavó materno Pedro Vogo veciño de San Vicenzo de Vilaboa, segundo algunhas testemuñas, pertencera

cuatro jornales de viña que les pertenecen a las dichas María López y Luisa Díaz da Dorna sus mujeres como hijas de Isabel López da Dorna difunta nieta del dicho Juan Teixr° el viejo...”

37. ESCRITURA EN FAVOR DE CATA ° LÓPEZ TEIJEIRO Y SUS HEREDEROS. prot. 132 ano 1627 FOL. 49 do mesmo escribán: “*En el hombre de Dios amén sepan cuantos esta carta de dote vieren como yo el rexidor Fernando desteyro de dorna Vecino de la Villa de Çedeyra que estoy presente otorgo y conozco, por esta carta digo que por cuanto está tratado que Catalina López Teixeiro mi hija Lexitima yde Ysabel López Teijeiro mi muger aya de casar y casso por palabras de presente que agan verdadero matrimonio con Agustín Mesía Alfeyan...*”.

38. RATIFICACIÓN DE VENDA A FAVOR DEL LICENCIADO JUAN DE VERGARA. prot. 148 ano 1658, folio 31 do escribán Juan Sánchez.

39. VENDA DE D. JUAN ANTONIO DE VILLABRILLE QUE LE OTORGÓ PEDRO DE CORA. Protocolo 846 do ano 1709, folio 28 do escribán Antonio Fernández de Erba.

40. PRUEBAS DE LIMPIEZA DE SANGRE DE FRANCISCO LÓPEZ PIÑÓN, Y ACCESO AL COLEGIO MAYOR DE SANTIAGO. Ano 1635. Arquivo da Universidade de Santiago.

á orde de San Lázaro⁴¹, polo que dicían estivera confinado no hospital da Madalena da vila de Cedeira. Irmáns de Francisco López, foron: Pedro Piñón do Trieiro *1605, Catalina López Teixeira, muller de Bartolomé Crego de Castrillón, e Alonso de Piñón do Pazo, desposado con Catalina Díaz de Galdo, todos eles con ampla descendenza en Abade, e Montoxo.

4.e.- Mariña López. Quinta filla do patrucio Juan Teixeira de Malados, muller que foi de Juan do Pico, labrador e veciño de Santa María de Mera polo ano 1612. Non podemos achegar máis datos sobre a súa vida ou descendencia.

4.f.- Filla descoñecida 1. Casada con Alonso Piñeiro da Costa, veciño de San Lourenzo de Doso. Tiveron tres fillas chamadas Catalina e Francisca López, erdeiras pola súa nai do lugar do Pousadoiro; e María Teixeira muller de Juan Rodríguez de Agra, os cales reciben o lugar de Muíños en Mera do seu avó Juan Teixeira de Ríovello.

4.g.- Filla descoñecida 2. Muller de Blas Fernández de Lago, presenteiro e patrón do beneficio curado da freguesía de Santiago de Lago nas terras de Trasancos. Ambos os dous tiveron por descendente a Antonia López de Lago, muller de Miguel de Viladóniga, fillo a súa vez de Juan Zapateiro mareante de oficio, e ambos os dous veciños da Ribeira da vila de Cedeira. Os anteriores tiveron por descendente a Andrés Fernández de Lago, que adoptou os apelidos maternos en memoria do seu avó, do cal herdou as catro quintas partes do beneficio curado da freguesía de Lago⁴².

4.h.- Alonso Teixeira das Travesas. Foi o máis novo dos fillos varóns de Juan Teixeira e Catalina López. No ano 1624 afirma ter 36 anos de idade, polo que a data do seu nacemento sería o de 1588. Casaría no ano 1616 con María Fernández de Piñón, filla do rico labrador Juan de Piñón de San Pedro e Catalina Fernández, naturais de San Vicenzo de Vilaboa, e moradores no lugar de San Pedro do Carballo⁴³; pasando o recen casados a vivir no lugar das Travesas en San Martiño de Cerdido, aforado ó Conde de Lemos e Andrade. Por iste motivo foi coñecido como: Alonso Teixeira das Travesas; deixado o alcume de: *o Novo*, que debeu de usar a lo menos na vida do seu tío homónimo. No ano 1632, Juan Teixeira de Malde *o Novo* seu sobriño, faille venda do terreo do Pereiro dando conta do parentesco entrambos. O matrimonio atopábase falecido antes de 1645 deixando os seguintes fillos:

a.- Pedro de Piñón e Teixeira, cura beneficiado de San Vicenzo de Vilaboa, e primeiro erdeiro do seu avó Juan de Piñón, levando o vínculo sobor do Lugar de San Pedro do Carballo, e o padroado da capela nel fundada.

41. Forma bastante discreta de dicir que o personaxe estivera enfermo de lepra, o que significaba unha mácula para o devandito expediente, xa que esixíaselles ós opositores, entre outros moitos requisitos, que os seus antepasados non padecesen ningunha enfermidade contaxiosa. Este Pedro Vogo chamado o Vello, rico labrador, estivo casado con Mencia Fernández de Lago, sendo pais doutra Teresa Fernández, que casara á súa vez con Alonso de Piñón de Vilariño, (fillo de Pedro de Piñón e Catalina da Pia; e neto de Gonzalo do Piñón e Caterina Pérez); pais de Pedro de Piñón do Trieiro, pai do opositor. Datos extraídos do devandito expediente.

42. PRESENTACIÓN A FAVOR DEL LICENCIADO PUMARIÑO. Curadoría de Andrés Fernández de Lago. prot 132, ano 1627, fol. 100, do escribán Juan Sánchez.

43. Juan de Piñón de San Pedro, foi fillo de Juan de Piñón de Vilariño e Teresa Fernández.

Os Teixeiro de Malados antepasados de dona Emilia Pardo Bazán

b.- Antonio Teixeiro do Piñón, cura presbiteiro en San Martiño de Cerdido e morador no lugar das Travesas herdado do seu pai. No ano 1696 litigará pola súa posesión contra don Juan Ignacio Pardo de Lama e Andrade -veciño de San Xurxo de Moeche e antepasado de dona Emilia Pardo-Bazán-; que afirmaba posuí-las dúas quintas partes do devandito lugar⁴⁴.

c.- Isabela Fernández casada en primeiras nupcias con Domingo de Orxales, pasando a ser moradores no lugar das Travesas en Cerdido. Foron pais de: María Fernández, muller de Juan de Luaces, veciños de Santa Cruz de Moeche; Catalina Fernández muller de Luis do Couce veciño de San Xiao de Lamas, e por último de Ignacio de Orxales, veciño de San Martín de Cerdido onde deixará ampla descendencia. En segundas nupcias, Isabela desposará con Gabriel de Sueiras, veciño de As Somozas, sendo pais de Mariana Fernández muller de Juan Díaz Sanxurxo Montenegro, aveciñados tamén en Cerdido deixando asemade descendencia⁴⁵.

Vista Actual do lugar de Riovello moi reformado. foto do autor

44. EL LIZDO. ANTº TEIXEIRO Y GABRIEL DE SUEIRAS CON JUAN IGNACIO PARDO S. PARTIXA DEL LUGAR DAS TRAVESAS. A.R.G. LEG. 1919/21.

45. Datos extraídos do preito arriba citado e dos libros parroquias de Cerdido.

d.- Mateo Teixeira e Piñón (+1709). Sendo menor de idade estivo longo tempo baixo a tutela do seu curador, e tío materno Alonso de Piñón do Pazo, veciño de San Xiao de Montoxo; quen se ocupará de fornece-lo seu capital. Ademais foi o das lexítimas dos seus irmáns varóns; transmitíndolle ó vínculo fundado polos seus antepasados. Así o seu irmán, o Licenciado don Pedro de Piñón no ano 1670, outorgaralle carta de doazón da totalidade de lugar de San Pedro do Carballo. Desposou en primeiras nupcias con María Arias Martínez; filla do capitán de Milicias da vila de Cedeira, don Pedro Ares de Galdo e da súa dona María Martínez Piñeiro. María Arias aportará o seu matrimonio, o vínculo paterno instituído polos seus devanceiros enriba do lugar de Loira Vella, en San Vicenzo de Vilaboa; que xunguido o anteriormente citado vínculo de San Pedro, serán transmitidos na liña dos seus descendentes⁴⁶. Ambos foron pais de Antonio Teixeira e do Piñón; nado o 9 de febreiro de 1663 en San Vicenzo de Vilaboa. Miguel Teixeira de Piñón, licenciado e veciño da mesma parroquia. Tamén foron pais de Petronila Núñez Teixeira, versus Petronila Núñez Montenegro e Andrade, muller de Domingo de Fonticoba, veciño de Cerdido onde deixarán ampla descendencia; entre a que destacaremos o seu fillo: Alonso de Fonticoba Teixeira, nado o 28 de xaneiro de 1697; e cura de primeira tonsura no 1721. Seis anos máis tarde litigará contra o seu tío Antonio Teixeira, por mor do vínculo de San Pedro do que era posuidor iste último, ademais do anteriormente citado de Loira Vella⁴⁷.

A LIÑA DE DONA EMILIA PARDO BAZÁN: AS CASAS CHAMADAS DAS YNCHOUSAS

A derradeira filla de Juan Teixeira de Riovello, e de Catalina Pérez foi María Teixeira; aínda menor dos vintecinco anos en 1612. Foi muller de Pedro de Piñón; fillo á súa vez de Juan de Piñón das Inchousas e Dominga do Couce veciños de Santiago Seré das Somozas, e moradores nas casas: “*que llaman das Enchousas*”. Juan de Piñón, chamado *o Vello*, foi sepultado na capela maior da igrexa de Santiago Seré, onde o seu fillo á súa vez pedirá ser enterrado⁴⁸.

Existe certa confusión entre o que foi este lugar chamado *Casas das Inchousas* e unha imaxinaria Casa -en referencia a unha Casa nobiliar- das Inchousas, que nunca existiu; polo menos na liña de ascendencia do citado Pedro de Piñón, xa que este pertenceu -sen dúbida- ao tronco dos Piñón do lugar do mesmo nome; liñaxe de labregos que recollemos neste estudo.

Posiblemente foi o seu pai Juan de Piñón das Inchousas o primeiro en xungui-lo o topónimo ó seu apelido. De feito é quizais na ascendencia da súa nai, Dominga do Couce, filla de Pedro

46. ROQUE TEIXEIRO CON MIGUEL ARIAS DE GALDO. A.R.G. LEG: 15939/96. Niste preito ahecase inserto o testamento do Capitán Pedro Arias de Galdo, no que da conta da súa xenealoxía sendo fillo de Juan Rodríguez de Mourelle, neto de Gómez Ares de Mourelle, ambos os dous veciños de Loira.

47. ANTº TEIXRº E DO PIÑÓN CON EL LICENCIADO ALONSO FONTICOPA TEIXERO, PRESBTº POR VINCULO. A.R.G. SIG: 8914/108.

48. TESTAMENTO CERRADO QUE OTORGARA PEDRO PIÑÓN DAS INCHOUSAS. Prot. 148, ano 1658, do escribán Juan Sánchez. Fol 135 vto. En diante TESTAMENTO CERRADO...

Gato e María do Couce, onde debemos buscar a orixe desta erdade, que debeu de levar en dote ao casar con Juan de Piñón⁴⁹.

No testamento do seu fillo Pedro de Piñón das Inchousas, datado en 1658, defínese deste xeito as casas en cuestión:

“...el lugar y casal que llaman das Inchousas sito en la dicha feligresía de Santiago de Seré jurisdicción de su excelencia el Ilustrísimo conde de Lemos y de don Diego de Andrade y Castro señor de la casa y mayorazgo de San Saturnino y de su excelencia el conde de Masseda de la manera que al presente lo llevo y poseo y llevamos y poseemos yo y la dicha María Teixeira mi mujer en su vida y sobre el que dejo diez misas perpetuas fundadas sobre dicho lugar que se han de decir perpetuamente en dicha ermita por la renta del dicho lugar como consta en su testamento que de mi consentimiento fundó sobre los dichos bienes que apruebo y ratifico con sus casas, heredades, bravas y masas, muros, cerraduras, sotos, fragas, dehesas, postas, calvas y vacías, árboles y plantados, y lo más al dicho lugar anexo y perteneciente sin reservación de cosa alguna según es bien conocido y demarcado por sus marcos y mojones y sito en las dichas tres jurisdicciones y apartado y dividido de otra hacienda libre mía la mayor parte de ella y dichos bienes que pertenecen por herencia del dicho Juan de Piñón y Dominga do Couce mis padres difuntos..”

Pedro de Piñón non só recibiu as Casas das Inchousas dos seus pais, senón que ademais foi herdeiro do lugar de Calmourello en San Xoán dos Casás, que tiña anexos os casais de Batán Lanuxe, e Vila dos Casás; os cales adquirira con anterioridade o seu pai, a Juan de Landrove *o Vello*, e que Pedro aforou a Juan Martínez antes do ano 1628. Ademais estivo exento de pagarlle a vasalaxe a don Pedro Maldonado, señor do couto dos Casás, o cal segundo varias testemuñas: *“nunca pagaron sus antepasados a Pedro Maldonado ni a Gaspar Maldonado ni a ninguno de sus antecesores”*⁵⁰.

No ano 1612 un mozo Pedro de Piñón, verase obrigado a reclamar ao seu sogro Juan Teixeira, a lexítima e dote que á súa muller María Teixeira, lle correspondía dos 15.000 ducados na herdanza materna. Tras un longo proceso, no cal Pedro Piñón conseguiu demostrar que o seu sogro era *“home rico e poderoso”*, e que este posuía suficiente facenda para saldar a cantidade en débeda; María Teixeira recibiu os preto de dous mil ducados en bens mobles e raíces, que lle correspondían polo seu dote.

A partir dos anos corenta, o noso personaxe comeza unha carreira cara á fidalguía, que quizais até entón tivese só recoñecida dentro do seu couto. O colofón deste ascenso social, foi conseguido tras ser nomeado “Familiar do Santo Oficio da Inquisición do Reino de Galicia”. O cargo

49. Foi bastante común no século XVII que o marido unise ao seu apelido o nome do lugar que recibise a través do dote da súa muller. Un caso similar e paralelo témolo no citado Juan de Piñón de San Pedro, morador no lugar do mesmo nome en San Vicenzo de Vilaboa, e topónimo que xungueu o seu apelido, tras contraer matrimonio coa súa muller Catalina Díaz.

50. PEDRO DE PIÑÓN DAS INCHOUSAS CON DON PEDRO MALDONADO POR EL LUGAR DE CALMOURELLO. Ano 1628. A.R.G. leg.14983/2

en cuestión, obrigouno a actuar como unha especie de comisario local, que se situaba por enriba dos poderes outorgados a alcaldes e xuíces ordinarios; chegando mesmo a verse envolvido en varios preitos ante a Real Audiencia do Reino, onde denunciou os abusos cometidos por estes e os seus señores, contra os labradores; se ben hai que dicir que en todos os preitos estudados, Pedro de Piñón foi partidista, e tivo intereses comúns cos seus defendidos⁵¹.

No encabezamento das súas últimas vontades do ano 1658, realizadas perante o seu sobriño político o escribán Juan Sánchez, vemos como o noso personaxe usaba e expresaba de forma subliminal a satisfacción que o devandito cargo lle provocaba:

“En el nombre de la santísima Trinidad padre hijo y espíritu Santo tres personas distintas y un solo Dios verdadero sepan cuantos esta carta de testamento y última y postrimera voluntad vieren como yo Pedro Piñón das Enchousas familiar del Santo Oficio de la Santa inquisición de este reino de Galicia ...”

María Teixeira e Pedro de Piñón tiveron por descendentes:

4.i.I.- Miguel de Piñón e Teixeira. Cóengo do cabido catedralicio da cidade de Mondoñedo, en tempos do bispo Fr. Sebastián de Arévalo e Torres (1672-1682), ocupando a vacante na coenxía de Sancho Bervete, do que fora coadxutor⁵².

O seu pai infórmanos ao respecto no seu detallado testamento:

*“ Yten digo y declaro que para ser canónigo el dicho mi hijo y traer las bulas del dicho canonicato he dado 600 ducados en vida de la dicha María Teixeira mi mujer y su madre los cuales fueron en plata y oro que reducidos a moneda de bellón importaron la dicha cantidad de 600 ducados y así lo declaro... ”*⁵³.

Pedro de Piñón fundou a través do seu testamento vínculo e aniversario de dez misas perpetuas, que se habían de dicir anualmente sobre o lugar e casas das Inchousas, nomeando o seu fillo Miguel como primeiro patrón da devandita fundación.

“Ytem digo que por cuanto la ermita de San Pedro Ynclusa en esta feligresía de Seré y en el lugar das Inchousas donde al presente vivo es de mi fundación y de la dicha María Teixeira mi mujer por consentimiento mío y tengo intención y determinada voluntad conservarla con memoria perpetua de misas y renta por la limosna

51. - Entre os que se conservan no A.R.G., o do ano 1628 relacionado co lugar de Calmourel, representaba ao seu caseiro Juan Martínez. O ano 1641 polo lugar de Carracedo, Pedro de Piñón das Inchousas era curador dos fillos dunha das partes, xa defunto. En 1644 litigou contra o Domingo de Horxales, xuíz ordinario do couto de Meroi, en relación aos abusos cometidos por este representando o devandito cargo. O último dos encontrados, correspondente ao ano 1658, representaba a outro dos seus veciños pola fraga da Gateira, onde seguía tendo propiedades herdadas do seu pai.

52. Episcopologio mindoniense. Instituto de Estudos Galegos “Padre Sarmiento”. Autor: Enrique Cal Pardo. Pág: 566.

53. TESTAMENTO CERRADO...

de ella y reparo de la misma ermita y ornamento de ella y lo más necesario y poniéndolo en efecto por la vía y remedio que más firme sea desde ahora para cuando me fallesciere que es cuando ha de comenzar la ejecución y cumplimiento de lo que en esta cláusula ahora declaro quiero y mando se me digan y hagan decir por mi ánima y de mis pasados perpetuamente en cada un año y las misa siguientes: día de San Pedro apóstol del mes de junio de tres misas, el día de la presentación de la virgen Nuestra Señora que es por el mes de noviembre 4 misas, el día de la dedicación a San Miguel que es 29 de septiembre otras dos misas, el día de la señora Santa Catarina que es 25 de noviembre otras dos misas, el día de Santa Lucía que es 13 de diciembre otros dos misas, el día de Santiago apóstol una misa la cual se ha de decir en los dichos días señalados en la dicha ermita para que los fieles ganen las indulgencias que estén concedidas a los cofrades y se pague de limosna por cada una de ellas a dos reales y de comer y beber; o a tres reales sin comida a elección del sucesor y patrón del dicho aniversario del cual asimismo tengo obligación de tener una lámpara encendida en la Iglesia de esta dicha feligresía de Seré delante del santísimo Sacramento que arda con su aceite todos los domingos y días de fiesta de cada un año por siempre jamás a costa de los bienes que sean agregados a esta memoria y aniversario“...(segue)...“Todos los cuales dichos bienes señalados y agregados al dicho aniversario y ermita según atrás van referidos declarados deixo y mando al dicho licenciado Miguel Piñón Teixeira canónigo mi hijo legítimo y de la dicha María Teixeira mi mujer para que los lleve y goce por vía de mejora de tercio y quinto y como más haya lugar principio haya aventajamiento además de su legítima y herencia y por la renta de ellos cumpla dichos aniversarios de misa por mi aquí fundados y por la dicha María Teixeira mi mujer”⁵⁴.

4.i.II.- Andrea Piñón Teixeira. Muller de Antonio Pardo de Andrade, do que xa falamos neste estudio, viúvo que foi de dona Inés López Teixeira, a filla de Juan Teixeira de Malde. Antonio Pardo foi ascendente común a Emilia Pardo Bazán, Concepción Areal e Francisco Franco. Por este último, aparece en numerosos traballos como descendente directo da casa de Andrade por liña recta de varón, o cal é un erro intencionado evidentemente a todas luces; séndoo en verdade dos señores da Torre da Lama⁵⁵.

Foi dotada polo seu pai no ano 1648, por carta outorgada perante o escribán Juan Sánchez⁵⁶. Pedro de Piñón dá conta no seu testamento do achegado para o matrimonio da súa filla:

“Ytem asimismo declaro que yo y la dicha mi mujer tratamos de que la dicha Andrea Teixeira nuestra hija se case con el dicho Antonio Pardo de Andrade y le

54. Ibidem.

55. Fillo de Jácome Díaz da Lama e María de Cora e Aguiar, neto de Gonzalo Díaz da Lama e María de Lago, bisneto de Jácome Díaz da Lama e Constanza García, tataraneto de Roy Sánchez de Lama e Catalina Núñez, III Señor da Torre da Lama e San Fiz.

56. ESCRITURA DE PROMESA DE DOTE ENTRE PEDRO DE PIÑÓN. prot: 142, ano 1648. fol: 114, do escribán Juan Sánchez de Cedeira.

prometimos con ella en dote dos mil y quinientos ducados en bienes muebles raíces dineros y otras cosas como consta de la escritura del dote que pasó ante Juan Sánchez escribano a que me refiero digo que los dichos dos mil y quinientos ducados se los hemos dado y pagado en dineros bienes raíces y otras cosas que los montaron los dos mil en bienes raíces y los otros quinientos en dineros y otras cosas y que todo está pagado según que la mayor parte me tiene dado recibo y lo más tengo por memoria y así lo declaro..."

Ademais o patrucio deixou á súa filla Andrea Piñón Teixeira como herdeira do seu irmán, no padroado do vínculo por el fundado:

"Y a la muerte del dicho mi hijo suceda en los dichos bienes y aniversario desusso declaro a la dicha Andrea Teixeira mi hija mujer del dicho Antonio Pardo de Andrade y después de ella en su hijo o hija legítimo y de legítimo matrimonio prefiriendo el varón a la hembra y del mayor en edad al menor.."

Dona Emilia Pardo-Bazán foi efectivamente erdeira directa do vínculo fundado polo seu antepasado Pedro Piñón das Inchousas; a través do fillo primoxénito dos anteriores Juan Ignacio Pardo de Lama (*4 febreiro 1653, San Clodio), terceiro patrón do vínculo fundado sobre as Casas das Inchousas e a capela de San Pedro⁵⁷.

c) Catalina Piñón Teixeira. A cal foi sinalada como herdeira dos anteriores, en caso de non ter descendencia. No ano 1658 atopábase viúva do alférez Álvaro Rodríguez de Cora e Aguiar, veciño da vila de Pontedeume e o seu procurador xeral, sendo pais de María de Cora e Aguiar, que na mesma data era muller de Juan Antonio de Vivero. Catalina Piñón foi dotada polo seu pai do seguinte xeito:

"...al tiempo que yo y la dicha mi mujer tratamos que el dicho Álvaro Rodríguez de Cora se casase con la dicha Catalina Teixeira y prometimos en dote con ella dos mil ducados los cuales le pagamos en esta manera los mil en reales de a ocho y moneda de bellón que lo sumaron = y los otros mil en bienes y arras en el condado Santa Marta y otras partes que fueron de Juan Teixeira el viejo mi suegro y padre de la dicha mi mujer de que a esta do hoy esta poseedora la dicha mi hija de manera que los dichos dos mil ducados no se debe ninguna cosa"⁵⁸.

Litigou contra Pedro Vales, zapateiro, por mor dun foro da casa sita xunto ao adro e cemiterio da igrexa da vila, que lle pertencía polo seu marido defunto Álvaro Rodríguez de Cora. O devandito preito gárdase nos fondos da Biblioteca Municipal de Pontedeume. Ademais contraeu segundas nupcias co doutor don Antonio Montejano, ó cal sobreviviu sendo veciña de Pontedeume en 1676.

57. LIBRO DE BAUTISMOS DA FREGUESÍA DE SAN CLODIO EN ORTIGUEIRA. Libro correspondente ao ano 1628 até o 1697

58. TESTAMENTO CERRADO...

d) María Teixeiro Piñón. Menor das fillas de Pedro de Piñón e Catalina Teixeira, estaba xa defunta no ano 1658. Estivo casada con Abel de Lago, veciño de San Xurxo de Moeche, Lugar do Rañal, fillo de Pedro Tenreiro de Lago, señor de Ciobre⁵⁹; e de María das Seixas. A través do detallado testemuño que Pedro de Piñón nos deixou no seu testamento, sabemos de que forma foi dotada María Teixeiro para contraer matrimonio, con Abel de Lago:

“Ytem digo y declaro que al tiempo que se ha tratado el matrimonio entre el dicho Abel de Lago y dicha María Teixeiro mi hija yo y dicha mi mujer le prometimos en dote con dicha nuestra hija cuatro mil ducados en los cuales habia de entrar la hacienda raíces que llaman da aldea de Seixas en esta dicha feligresía de Seré como consta la escritura matrimonial que pasó ante Pedro Fernández de Villar escribano a que me refiero de los cuales pagué en dineros y hacienda raíz dos mil y setecientos y treinta como consta de la carta de pago que de ellos me dio el dicho Abel de Lago a que así mismo me refiero y que avalada la hacienda raíces de Seixas y setecientos ducados que con los setecientos ducados de arriba hacen tres mil y trescientos treinta y tres ducados y así lo declaró y todo ello consta la así por dichas cartas de pago y papeles como por la abalación de dicha hacienda”

E para dar por finalizado este estudo, unha vez conseguida a meta de enlazar coa obra de don Dalmiro de la Válgoma; ambos os dous tiveron por fillos a outro Pedro Tenreiro de Lago e Andrea Teixeiro de Lago, que serán nomeados polo seu avó herdeiros en último caso do padroado do vínculo das Inchousas:

“...y a la falta de descendiente suceda en Pedro de Tenreiro de Lago mi nieto hijo del dicho Abel de Lago y de la dicha María Teixeiro su mujer difuntos mi hija legítima y de la dicha mi mujer y sus hijos y descendientes y por la misma gracia y no los temiendo y faltando suceda en ellos dichos bienes de aniversario Andrea Teixeiro de Lago mi nieta hermana entera del dicho Pedro Tenreiro de Lago y después de ella y sus hijas y nietos legítimos prefiriendo siempre al varón a la hembra..”

Resumo da descendencia de Pedro Tenreiro de Lago:

Pedro Tenreiro de Lago c.c. Margarida de Cora y Aguiar = Vicenta de Cora y Aguiar c.c. Juan Ignacio Pardo de Lama y Andrade, (fillo de Antonio Pardo de Andrade e Andrea Teixeiro e Piñón) = Pedro Pardo de Lama y Andrade c.c. Ángela Patiño Montejano = Pedro Antonio José Pardo Patiño y Montejano c.c. Ángela María Pardo de Cela y Ponte = Juan José Pardo de Cela c.c. Luisa Bazán de Mendoza = Miguel José Antonio María de Valvanera Pardo-Bazán c.c. Joaquina Mosquera e Rivera = José María Pardo-Bazán y Mosquera c.c. Amalia de la Rúa-Figueroa y Somoza = Emilia Pardo-Bazán y da Rúa-Figueroa⁶⁰.

59. EL LICENCIADO ANTONIO TEIGEIRO Y GABRIEL DE SUEIRAS CON JUAN IGNACIO PARDO SOBRE PARTICIPA DEL LUGAR DAS TRAVESAS. A.R.G. SIG. 1919/21, LEG. 31.

60. Datos extraídos da obra citada de don Dalmiro de la Válgoma.

